

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL,
hová a *dolgozatok*
és *előfizetési pénzek*
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia,
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI ÉRTEKEZLET”-E
TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTI:
NAGY KÁROLY
REF. THEOL. TANÁR.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Egyházi munka.

A keresztyén életmunkásságnak középpontja az egyház. Minden üdvös, közhasznú dolognak mi az ember lelki és testi boldogságára megkívántatik: az egyházi életből kell kiindulni, s végeredményében oda kell visszatérni.

Igaz, hogy ma az egyházak helyzete és így szerepe is egészen más a közéletben, mint régen volt. Régen különösen a pápista egyháznak, és némely országban még a protestáns egyháznak is igen nagy hatalma és befolyása volt az állami életre. Mig ma a népek kormányzása az államkormány kezébe van letéve. S így az ember földi boldogsága is sok tekintetben attól függ, hogy miként kormányoznak egy országot. De, az is igaz, hogy a népek nagyságának, boldogságának megteremtéséhez elhatározó mértékben hozzá járulhat az egyház azon erkölcsi erővel és hatalommal, melynek birtokában van. Mert *az evangélium ma is istennek hatalma, minden hívők üdvességére* (Rom. I. 16.) Változott viszonyaink között sem szabad tehát kicsinyelnünk azt a munkát és feladatot, melyet az egyház végez. Sőt, azt mondhatjuk, hogy az egyház most végzi, vagy legalább most kellene végeznie azt a munkát, mely igazán hozzá illő, nemes, áldást adó mind az egyes emberre, mind a társadalomra. Az egyház most áll az *igazi keresztyéni munka* szolgálatában. (Ezt ugyan csak a református, illetve a protestáns egyházzól mondjuk, mert a pápista egyház most is a pápa szolgálatában áll.)

Nos, tehát, miben álljon az igazi egyházi munka? Abban, hogy az *Isten országát e földön építse*. Vagyis a Krisztus evangéliumát a népek

lelkébe plántálja, hogy minden ember átlássa, maga győződjék meg a felől, hogy az Isten nekünk atyánk, és mi az ő gyermekei vagyunk. A mennyei atya pedig az ő gondviseléséből nem felejt ki egyetlen gyermekét se. A koldus, az árva éppen úgy gondját képezi, mint a király, ki népei felett uralkodik. Csakhogy mi kettővel más, meg más céljai vannak. A koldussal, az árvával, hogy szeretetét megmutassa abban a szives alamizsnában, mit neki nyújtunk; a királylyal, hogy hatalmát gyakorolja, midőn mindkettőnek törvényt szab, élete felett örködik.

Midőn az egyház ezt a nemes, keresztyén munkát végzi, nemcsak az Isten országát építi, hanem építi és erősíti azon földi országot is, melyhez, mint állampolgárok tartozunk. És nem is csupán a hitéletnek, az egyes ember lelki boldogságának alapját veti meg, hanem utat nyit a közboldogságnak, a haladásnak, a fölvilágosodásnak, s a közélet alapját képező erkölcsi tisztaságnak. Midőn pedig az egyént lelkileg függetlennek, szabadnak nyilvánítja: ugyan akkor az embernek, mint állampolgárnak, szabadságát is hirdeti.

Szóval, a keresztyénség maga élet, s az egyház ezt az életet akarja átvinni a lelkekbe.

Azonban, az egyházi munkásság nemcsak *hiterősítő* munkásság, hanem *egyház építő* munkásságnak is kell, hogy legyen. Mert nem elég csupán arra törekedni, hogy az evangéliumot az életbe átvigyük, azt hirdessük, tanítsuk, hanem építenünk, erősítenünk kell azt a formát, azt a szervezetet is, mely az átvitelt eszközli, az ígét hirdeti: magát az *egyházat*. Midőn arra törekszem, hogy buzgó keresztyén legyek, arra is kell törekednem, hogy *jó református* legyek. Mert a ke-

resztyén vallásnak, a Jézus tiszta tudományának ma leglivebb sáfára a református egyház.

Ám, azért nem mondjuk, mint a pápisták, hogy egyházunk egyedül idvezítő; de azt igenis mondjuk, hogy az üdvösség forrása csakis ott van, hol a Jézus tudományát és az ő Istentől nyert szent igéjét hamisithatatlan tisztaságban hirdetik és követik s az általa szerzett két szent szakramentumot úgy használják, mint ő rendelte.

Az igazság ez: ha a tagok erősek, maga az egyház is erős; ha a tagok gyengék, maga az egyház is gyenge. A jó református ember jó keresztyén is; s viszont a jó keresztyén, — akár-hogy szól a keresztlevele — legalább gondolkodásában és erkölcsi cselekvéseiben református, mert csak Isten előtt hajlik meg és csak a Krisztust követi.

Miben álljon tehát az egyház építő munkásság? Abban, hogy egyházunk minden tagja jó református legyen. A gyermek az iskolában, a házastársak a családban, a templomban, az életben érezzék mindig, hogy ők reformátusok. Egyházához jó és bal sorsban mindenki ragaszkodik; az iránt közönyös ne legyen. Szükségeit, terheit ne kényszerből, hanem szeretetből hordozza. Vallását áruba ne bocsássa semmi földi kincséért e világnak.

Abban, hogy öntudatra jusson minden egyes református emberben ama protestáns igazság, hogy ő nemcsak *bérfizető* tagja az egyháznak, hanem neki is vannak jogai, van szabadsága; és ezekből folyólag éppen az a kötelessége, hogy

szabadságával éljen, az egyházkormányzásban gyűlésekben részt vegyen és közre munkáljon, hogy a protestáns hitszabadság meg ne gátoltassék, az egyházi önkormányzat csorbát ne szenvedjen, s magában az egyházban, melyhez kiki tartozik, mindenek ékesen és szép rendben folyanak.

Erre a szép munkára igen sok mód és alkalom kínálkozik mind a falusi, mind a városi egyházakban. De, a felolvasó estélyek, dalkörök, egyletek, könyvtárak stb. csak úgy működhetnek sikerrel, ha magukon viselik az *egyházi jelleget*, ha az egyház vezetése mellett folynak le. Mert pl. a baptisták, názárenusok — a téves dolgok mellett — csinálnak sok, szép dolgot, de az ő céljuk még sem az, hogy az egyházat erősítsék, hanem az, hogy majd, ha ők megerősödnek, *ki-váljanak az egyházból*.

Minket az egyházhoz szoros kapcsok fűznek. Annak keblében születünk. Ott keresztelték meg, ott konfirmáltunk, mint házastársak ott fogadtunk örök hűséget. Ennek iskoláiban csepegtették lelkünkbe a szabadságnak, a hazaszeretnek drága magvait. Most pedig ennek emléke táplál, ennek gondozása alatt állunk. Istentől nyert parányi erőket tehát arra szenteljük, hogy a református egyház nagy, erős legyen, hogy azon a pokol kapui se vehessenek diadalmat!

Siculus.

TÁRCSA

Biztatás.

*Utad nehéz, tövisek közt halad
Sötét kétely gyötri lelkedet,
Pedig, pedig bizony nem vagy magad,
Aki csipel súlyos terheket,
Ha szivedben megőrsöd hitedet
A gondok nem nyomnak a porig,
Es béköti a fájó sebeket
S lelked szebb jövőről álmodik.*

*Ne csüggedj hát, szebb lesz tovább az ut,
Fárni rajta nem lesz oly nehéz,
Sose' félj, hogy vége hinárba jut
Szemed ha bizon az égre néz.
Vidám szivaj ne csábitson félre,
Hol a bűn mérges virága nyil —*

*Sose' váltsd fel szépen csengő pénzre
Lelkednek szép nemes álmait.*

*Ha így nehezen is jutsz előre
Sokszor küsdess csupán egy magad,
Ne ügyelj a gunyos nevetőre
Mert így sár te hozzád nem tapad.
Szived — lehet — sokszor sajog, vérzik,
Sokszor meg is éhezel talán,
Hited mindig felemel az égig,
S megnyugvást lelsz lelked szász baján.*

*Igy csendesen jutsz előbb, majd előbb
S nem érzed a súlyos gondokat,
Hited, bizalmaid mindig erőt
Meggyőzől, elbirsz nagyon sokat,
S napod mikor alkonyatra szállott
Hitedből fakad egy szép remény,
S ez mutat neked egy szebb világot
Tul a sirnak sötét éjjelén.*

(Ér-Kávás.)

G. Diószeghy Mór.

Gyermekek a bibliában.*

Az igazán jó és nemes lelkű emberek rendszerint szeretettel gondolnak gyermekkoruk boldog idejére s annak változatos, szépséges szép emlékei, gyönyörrel töltik el őket mindig. Ezek az emlékek újra meg újra felélesztik bennünk azokat a gondolatokat, érzelmeket, törekvéseket, melyek akkor, régen, lelkeiket betöltötték. Azokat az időket, mikor megfogant bennünk az első öntudatos érzés, az első akarat, az első gondolat és indulat. Felujtják azt a pillanatot mikor az ártatlan gyermek szivben felébredt az Isten utáni vágy s a szüz-tiszta ajkon először szállt fel a hálaadó fohász.

És nincsen ár, melyért e visszaemlékezést valaki elcserelni, vagy megvásárolni tudná.

A gyermekkor benyomásai elévülhetlenül vannak bevésve a szívek táblájára!

Ismerve, tudva ezt, kedves «Vasárnap»-unkban, bemutatok egy néhány bibliai gyermekképet. Lapunk ugyanis családi ujság s a családhoz gyermekek is tartoznak. Aztán meg mi is gyer-

* E czim alatt irandó képek *van Koetsveld C. E.* kiváló holland református lelkipásztor »De kinderem in den bijbel« ez. munkája után készülnek. E híres pap a csak most férjhezment bájos hollandi királynő, Vilma nevelője volt s az ő számára írta a bibliai gyermek-képeket, melyek mindenike egy-egy mestermű. Hadd szóljanak e képek a mi népünk fiainak és leányainak is s hadd értse nek belőlük a felnőttek, apák, anyák is. A királyi sziv és lélek tápláléka hadd legyen a miénk is, hiszen minden lélek egyazon *Istent!* van s egyazon *Isten igéje* által tápláltatik!
Tóthfalusi.

Mit tudott meg Varga Mihály a tábornoktól?

(Rajz.)

Az 1897-ben tartott bánffyhungyadi nagy katonai gyakorlatnak fényes eredménye még a mi falunkra is kihatott. Pedig a mi községünk nem tartozik sem kalotaszeghez, sem a vele szomszédos falvakhoz. Messze van ez azoktól. Mert nálunk a Maros mossa az aranyat. Mi még most is találgatva beszélgetünk a felett, hogy is jött, a brassói gyalogezred hozzánk, ha a tordai híres hidon keresztül vonulva kellett eljutnia Bánffyhungyadi vidékére.

Na de hát a katonák és cibilek nem igen tudják megérteni egymást. Lám most is a burcibilek mennyire másképp gondolkoznak, mint az ott levő angol katonák.

Haj mekkora csődület támadt kicsi községünkben, mikor a szállásoló hadnagy ur kísérvél falunk kisbírója és esküdtje kalauzolásával kapuról-kapura menve szinte kézzel is megfogható betűkkel krétázta az utcza kapukra, hogy hány ember vagy ló — mert ló a gyalogosoknál is van — fog ott szállást találni. Az utánnok nyomuló gyermekcsoport tágra nyílt szemekkel nézegette, a bátrabbik a meg hangos szavakkal

mekek volnánk — a felnőttek: Istennek gyermekei.

Ha gyermekeinknek felolvassuk vagy velük felolvastatjuk e képeket: nevelünk és neveltetünk általuk. Hiszen mindenik kép egy-egy sugár azokból a boldog időkből, melyeknek fénye, évezredek homályán keresztül ragyog át, hogy istenes példájával az igaz boldogság és üdvösség forrásához a mi jó Istenünkhöz és Idvezítő Jézus Krisztusunkhoz közelebb jutni segítsen.

1.) Az első gyermekek.

«Abel juhok pásztorává lön, Kain pedig földmivelővé.»

I. Mát. 4. 2.

Szép élet lehetett a paradicsomban hol Ádám és Éva laktak. Pompás virágok és fák illatoztak az egész kertben, melyben mindenütt madarak énekeltek és a fák ágain oly sok gyümölcs termett, hogy az első emberpárnak élelmeért még dolgozni sem kellett. De mégis, hiányzott valami a paradicsomból: — nem voltak benne gyermekek. Pedig csak ott van igazi elevenség és vidámság, hol gyermekek vannak. Tehát, a mint mondtam, a paradicsomban nem voltak gyermekek... Azaz hogy, még maga Ádám és Éva voltak ott az igazi nagy gyermekek!

Mikor aztán a tiltott fa gyümölcséből ettek s a paradicsomból kiűzettek, gyermekeik is születtek. És ez volt az ő vigaszuk és segedelmük. Mert bezzeg, később sokat kellett dolgozniok

is figyelmeztette társait, hogy Mánnékot minden kapura felírták, pedig ők a nyáron elköltöztek a faluból.*)

Az én galambbugos kapumra, mely ácsoltott 1823-ban 6 Pferde und 3 Mann iratott. Mikor az én kapumra rótták a numerust tenger nép volt az utcán. Csak úgy hullámzott. Az öregek új negyvennyolczat emlegettek; váltig erősítve hogy a swalisereket ismét a papilakba teszik, mint a rossz világkor. Az ifjabbak pedig fogadkoztak, hogy oda csak honvédeket engednek be, s ha újra negyvennyolcz lesz ők is mind beállnak és nem teszik le a fegyvert. A zsvajban csak egy öreg béna férfi vette figyelembe az ifjak beszédét, ki a piski hidnál állotta ki dicsőségesen a kereszt-tüzet, de ott is maradt az egyik karja.

Az őrmester gyorsan irt, rohanva haladt egyik kaputól a másikig csinálva a szállást az ezrednek. A hadnagy a házakat vizsgálta, hogy tisztársainak meg a tábornok urnak hol található kényelmesebb szállást. Mert az aranybojt és csillag a szalmafedelű házakban nem igen érzi jól magát; bármilyen finom sárga vagy szürke fővényel van is beszítálva az elsőház földje és akármilyen pompás is a vetett ágy.

*) A kapukra írt «Mann» német szó, magyarul «ember» jelent, de a fiu a volt szomszédjukra gondolt, Mán janosnak hívtak.

mivel Isten így szólott volt hozzájuk: «ezután arcotok veritékével egyétek kenyeretöket!»

Az idősebbik fiut *Kainnak* hívták, az ifjabbat *Abelnek*. Bizonyára, elgondoljuk: milyen jó volt az Isten! Kainnak játszótársat is adott. Mert játék nélkül nem élet a gyermek élete igaz. De a mint nő a gyermek a játék mellé munka is járul.

Kain is játszadozó gyermekből munkálkodó fiuvá lett. Édes apját kellett kísérenie a mezei munkára és segitenie a nem könnyű munkában. Ekének, ásónak, hire-hamva sem volt még akkor. Kézzel, vagy egy doronggal kellett szétroncsolniok a kemény göröngyöket, kiszedniök a követ és elegyengetniök a föld színét, hogy vethessenek és ültethessenek. Így lett Kain apja mellett földmivelővé

De az Ábel dolga sem volt gyermekjáték. Édes atyjának juhái, báránykái voltak. Az első embernek leghübb, leghasznosabb barátai: táplálékot, ruházatot szolgáltató társai. Szelidek, hivek, ragaszkodók, de oktanok és értelmetlenek is. Ha egyszer eltévelyednek, csak sirni, bégetni tudnak, oktanul ide-oda szaladgálnak, mig kifáradnak; akkor aztán leheverődznek s várják, hadd jöjjön, a minek jöni kell. És jön rendszerint pusztító tenevad, mely széttepi őket. Sőt a ragadozó állatok ellen közösen sem tudnak védekezni. Ügyefogyott, szegény jószágok. Ugy kell őket legelőre kies vizre itatóra, delelőre terelgetni; a fáradtat ölbe venni, eltévedtet felkeresni, visszahozni, vadak ellen védelmezni, pusztulástól oltalmazni. Beh igazán nevez minket, embereket is a szentírás

Isten nyájának, juhainak, bárányainak; beh igazán a jó Istent, a mi «őriző pásztorunk»-nak, a ki minket kies helyen legeltet, csörgedező viznél deleltet, vesszejével és botjától terelget s még a halál árnyékának völgyében is védelmez! (XXIII. Zsolt.) Nála nélkül saját rövid eszünk után járva hányszor eltévelyedünk s elvesznénk, ha ő fel nem keresne s biztos helyre vissza nem vezetne! Ilyen jó «őriző pásztor» volt Ábel is az ő nyájának.

Jó darabig csendes, békességes élet folyt Ádáméknál. A fiuk rendszeren csak az estével tértek haza, elfáradtan a dologtól s a sok járáskelestől. Ilyenkor szokta nekik elbeszélni Ádám azt, hogy milyen életük volt a paradicsomban. Mily különös hatása volt ez elbeszéléseknek a két fiura. Kain zsörtölődve, zugolódva mondogatta magában: «Lám, lám, ha a szülők nem esznek vala a tiltott gyümölcsből, ma a fiaknak nem kellene oly terhes munkát végezniök! Az ő hibáikért szenvedünk! De mért is vett el az Isten egyszerre mindent, hogy csak küzdelem és nyomoruság maradt?!»

Ábel ellenben szeliden szólt: «Mily kegyelmes mégis a jó Isten, hogy vétkeink daczára annyi áldást hagyott nekünk s minden áldások koronájául szerető szülőket adott!»

— Ugy, ugy gyermekeim — szólt Ádám — sokat veszítettünk a paradicsommal, de azért az Ur jó és kegyes, s ez ujvilág, e melybe helyezett nem kevésbé felséges. Csak a munkára adja ugyan áldását, de ő ad erőt a munkára is. Aldjuk az

A szállásolók után másnap megjöttek a szakácsok és társzekerek megrakva élelmi szerekkel és főzőedényekkel. A falu közepén a dombon, a hol szoktuk tartani a falugyüleket, azonnal fel is ütötték a konyhát. Egy tiszt nagy pléh fedőt vett a kezébe és azzal élesztette a tüzet, a mint egy közvitéz rakta a fát a kandérok és bögrék alá. Messziről úgy látszott mintha vértet forgatott volna jobbra-balra. Az öreg Rebinéni összecsapta a két kezét nagy ámulatába mikor meglátta a nagy pléh kandérokot és bögréket; pedig minden vendégségben ő sürgölődik még most is az öblös fazakak körül. A tűz mihelyt lobbot vetett, óráját nézte a tűt. Bizonyosan az ezredre gondolt vagy tán csak tisztársaira, számítgatva, hogy mikorra jöhetnek meg.

Az asszonynépség még be sem telt a csodálkozással, midőn a gyermekek nagy öröm zivajja hirdette: jönnek a katonák. A bandából a nagy dob hangja jól hallatszott be a faluba. Mindenki a hang felé vette utját. A gyermekek, lélekkrakodva futottak előre, bámulva nézték a kicsi lovat, mely mintha tudta volna, hogy őt nézik legtöbbben, szügyibe vágta a fejét és vont a nagy dobót. Kísérői el nem hagyták volna egy világért.

Pillanat alatt az egész falu tele volt katonával. Egy-egy udvarra még ötven legényt is beszorítottak. A tiszturak egy része pedig mihelyt az elszállásolás megtörtént visszafordult és a

szomszéd község grófi kastélyáig meg sem állott.

De a vén, öreg tábornok egyenesen kijelölt szállására ment, Varga Mihály házába. Nem fényes szalon, de tisztaságtól ragyogó két szobája volt külön bejárattal egyszerű, de izléses falusi butor darabokkal. Valahonnan egy vén karosszéket is kerített a figyelmes háziasszony, hogy kényelmesebben lehessen tisztelt nagy vendégük. A szobába lépés alkalmával meg is látszott a tábornok arcán, hogy valami kellemes érzés fogta el. Ki tudja mi juthatott eszébe?

A legénység nagy része már a kertek gyümölcsfáin csinálta az übungot (gyakorlat) a kíváncsi tömeg még mindig az utcán őgyelgett; legtöbbben verődve össze a tábornok lakása előtt, várva mikor láthatják azt a nagy urat, kinek a mellén az egész ezredben a legtöbb arany pénz sárgállott és még sem tért vissza a szomszéd falu grófi kastélyába. Lábujhegyre állottak ha valami árnyék formát láttak az ablakon át elhuzódni, s boldogan mondogatták egymásnak: «ne a tábornok!»

Estére hajlott az idő, midőn az öreg ur néhány tisztól kísérve a közös étkezőbe ment. Mindenki tiszteletteljesen vette le kalapját s köszöntötte az elmenőket. Egy-egy falusi nemcsak kalapját vette le, de még kezét is köszöntésre emelte, mint valamikor, pedig hát már a fia is hazajött Boszniából.

Urat és áldozunk neki, ki ad napfényt és termő időt s megsokasítja a mi nyájainkat!

És áldozának égő áldozatot az oltáron: Ábel legszebb báránkját, Kain szemetes gabonát.

Az Ur kedvesen fogadta az Ábel áldozatát; jóillatu füstje egyenesen szállt a magasba fel, de a Kainénak füstje leszállott a földre, az Urnak nem tetszett a kelletlen áldozat.

Az Isten ezzel figyelmeztetni akarta Kaint, hogy vesse ki szívéből a *háládatlanságot* és vigyázzon, mert egy bűn százat szül és a megsokasodott bűnök ajtaja küszöbére fognak feküdni! Mit jelent ez?! Egy kép ez. Ott, hol a tigrisek, oroszlánok, mérges kigyók lakoznak, éjjel, mikor senki sem veszi észre őket, oda settenkednek az emberek lakásaihoz s majdnem a küszöbökön állva leselkednek, hogy a sötétben, az első ajtó nyílásra belopozhassanak a házba és megejtsék az embert. Így leselkednek a bűnök is az ember szívére, szíve ajtajára, hogy beosonhassanak és megkezdjék romboló munkájukat.

Oh miért is nem hallgatott Kain az Istenre?! Akkor a bűn, szíve ajtaján kívül maradt volna. De nem, sőt most már az Isten iránti háládatlanság mellé szívébe költözött a testvére iránti *irigység és féltékenység* is. A bűn magja megfogant szívében s kezdette termeni átkos gyümölcseit.

A bűn elhatalmasodott szívében s midőn egyszer éppen az áldozatról volt szó közöttük: Kain hirtelen rátámadt testvére s mivel ő öcscsénél sokkal erősebb volt, a szegény Ábelt addig ütötte verte, a míg csak bírta. Mérges dühében azt sem tudta mit csinál . . . Egyszerre csak elcsendese-

dett. Sáppadtan, véresen és mozdulatlanul feküdt előtte Ábel. Akkor nevével szólítgatva akarta életre kelteni: «Ábel, Ábel, mit csinálsz, — kelj fel?!» De Ábel már nem felelhetett. Kain agyonütötte testvérét.

Oh, ha Isten megengedte volna Kainnak, hogy akár könnyeivel, akár saját élete odaadásával is életre kelthesse testvérét! De ez nem lehetett. Ha arra gondolunk, hogy mily nagyot vétkezett az Isten és saját szülői ellen: csodálkozhatunk-e, hogy a gyilkosság «Kain bélyegé»-t ott hordozta élte végéig homlokán?!

Kain megrettent s mégis, midőn az Isten számon kérte tőle testvére életét, halljátok, minő daczosan és megátalkodottan felel: «Avagy őrizője vagyok-e én az én testvéremnek?!»

Fekete lelkiismerettel, sötét, ijesztő arcczal ott bujdosnak hontalanul, békesség, és nyugalom nélkül ma is a Kainok a világban. Az emberek rémülve térnek ki előlük, — mert ezek az Isten elől futnak. Hová, meddig, futnak? Örökre és mindenünnen! Kezeikkel elfödik szemeiket s mégis mindig látják, a mint az Isten letekint rájuk s mindig hallják az Ur hangját, a mint kérdezi: Hol van a te testvéred, a te felebarátod, embertársad?!

* * *

Háládatlanság az Isten iránt, irigység, féltékenység, harag, bosszuvágy, gyilkosság, megátalkodottság. Istennel szembeszálló dacz, kárhozat: im, így folynak egymásból, mint a láncszemek «A kilőtt nyilvessző nem tér vissza ijára» —

Lassanként a legkiváncsiabbak is haza szalíngóztak. Csendes lett az utcza, mint más őszi este. Még az udvarokon sem hallatszott semmi lárma vagy zaj. Csak Varga Mihály állingált az utca kapu előtt, nehogy eloldott mérges kutyája megtámadja a tábornok urat mikor hazatér.

A katonáknak mindenben pontos hát még a tábornok! Nem sokáig állingált Varga Mihály a kapuja előtt. Mikor a hét órás vonat elment, a tábornok ur otthon volt szállásán. Az egyszerű asztalon kiterítve feküdt előtte egy nagy papiros; a törzsi híres hid s annak előtere a kavicsos és Létem hegy terepfelvétele a hol a honvédség fogja utjokat állani és csak azok legyőzésével juthatnak át az Aranyoson s mehetnek Bánffyhyunyad vidéke felé. Mintha sakk figurákat vonagott volna egyik helyről a másikra úgy járt keze a kiterített térképen, figyelmesen ügyelve minden mozdulatra; most egyenesen majd pedig oldalt haladva mind elébb és elébb míg a térkép egy bizonyos pontjáig, bizonyosan a Létem tetejéig eljutott.

A házi gazda a másik szobából nézte, mivel babrál a tábornok, s nem bírta megérteni, miért nézegett egy abrosznyi papírt olyan hosszasan és miért törli még homlokát is néha-néha. Kiváncsúsága mindinkább sarkalta a mint a tábornok emelte kezét homlokához. Meg nem mozdult volna az üveges ajtó mellől sokért. Türelmesen várta

mi lesz a vége az öreg ur vizsgálódásának. Ez pedig egyszer csak az órájára nézve, még egyszer végig tekintett a térképen, gyorsan feláll az asztal mellől és elsiet nyugalomra.

Varga Mihály is elakar vonulni az ajtó mögül, midőn valami különös dolog vissza tartóztatja. A tábornok ugyanis a hogy ágyához ért kezeit összefogta és buzgón imádkozott.

Másnap reggel az ezred trombitája nemcsak a katonákat de a falusiakat is az utcára gyűjtötte már öt órakor. Mikor a tábornok a szemlét megtartotta, a szomszéd faluba ment tiszt urak is rendes helyeiken állottak.

A hogy az imához elhangzott, megszólalt a banda, hangzott a nagy dob és mi kikisértük a katonákat a falu végéig; a gyermekek nagy része pedig a kicsi lovat egész az inakfalvi hidig.

Hazafelé térve, a mint beszélgettünk a katonai dolgokról Varga Mihály ezen nyilatkozattal fordul hozzám: «Tiszteletes uram az este egy olyan dolgot tudtam meg a mit eddig nem láttam és nem hittem: hogy a nagy urak is imádkoznak!»

Ferencz Samu.

mondja a példabeszéd. Ha a gonoszság nyilveszője elrepült, nyomában egy ütés . . . egy seb . . . s egy élet oda és nincs ki visszahozza. E nyilvessző bárkit talál az emberek közül, az neked testvéred, az Isten gyermeke, mint magad s te testvérgyilkos leszel, Kain bélyeggel homlokodon; nem az Isten, hanem a kárhozat fia.

Pedig Isten gyermekeivé teremtettünk!!

Tóthfalusi József.

Hogyan nevelte a mi első reformátorunk az ő mostoha fiát?

(Folytatás és vége.)

Ezzel áttérünk a tanítás **harmadik** ágára, mely az ifjunak *mások iránt és a társas életben* való kötelelességeiről szól. A nemes lélek meggondolja, hogy Krisztus magát halálával értünk feláldozta s úgy lett ő a miénk. Következésképp nekünk is *másokért kell szentelnünk életünket és munkásságunkat*, mert nemcsak magunkért vagyunk, hanem másokért is. Le kell hát vetköznünk minden önhasznot, önszeretetet, egyszóval az önérdeteket. Szokják korán rá az ifjú, hogy *örüljön az örülőkkel és sirjon a sirókkal*; mert a mint az ókori bölcs (Seneca) mondá: «mindenkivel megtörténhetik, a mi valakivel megtörtént.» De szokják hozzá ahhoz is, hogy a szerencsében el ne bízakodjék, a szerencsétlenségben ne türelmetlenkedjék, el ne csüggedjen, kétségbe ne essék, hanem *minden dolgot nyugodt lélekkel viseljen*. S ha Krisztus is részt vett a nép örömeiben, az *ifjút sem kell a társas örömeiből a maga idején kizárni*. De a társas özszejöveteleken figyelje meg, a mit a társaságban tiszteletre és követésre méltót talál; ellenben kerülje a szégyenteljes és erkölcstelen példákat. Különösen *kerülje a kártya- és koczkajátékokat*, melyek nemtelen indulatokat keltenek föl s az ifjút a pénzsomj és kapzsiság ama veszedelmeibe sodorják, melyekről fenntebb már megemlékeztünk. Ellenbenben szórakoztató és értelemfejlesztő mulatságra ott van a *sakkjáték*, a testi ügyesség előmozdítására pedig a *futó-, ugró-, parittyázó-, vívó- és birkozó stb. játék*.

A *harag* a heves vérmérséklet következménye. Azért mondtuk a szeszes italok tiltásánál is, hogy kerülje az ifjú mindazt, mi őt ingerlékenynyé teszi. De ha már elkerülhetetlenül megvan a harag; óvakodjék, hogy abból semmit ne beszéljen és ne tegyen. A reánk szórt gyalázatot, ha nem tudja tűrni, vigye törvényszék vagy becsületbiróság elé. De *szidalmat szidalommal, gyalázatot gyalázattal viszonzni annyi, mint ahhoz hasonlóvá lenni, ki minket ilyenrel illetett*. A másokkal való *beszéde és alkalmazkodása legyen szerény és őszinte*. Az igazságot nemcsak a beszédben, hanem a cselekedetben is valósítani kell annyira, hogy még látszatból sem kell hamisan szólni és cselekedni, mert az álnok ember belső-

leg még rosszabb, mint a minőnek külsőleg látszik.

Egyszóval: a ki magán- és társas életében mindenben a Jézust valósítja meg, arra nézve a nevelés és az élet főfeladata teljesült, vagyis emberileg szólva — az olyan ember tökéletes.

Ily elvek alkalmazásával nevelte és oktatta a nagy reformátor mostoha fiát, azt a Meyer Geroldot, a kit a bázeli nevelőintézetből való hazatérése után is a zürichi egyházi hatóság (presbyterium) kénytelen volt egyházi fenyték alá vetni *részegség, káromkodás, templom-elkerülés, fényűzés és illetlen tánczolás* miatt. És mivé nőtte ki magát Zwingli vezetése mellett ugyanez a Gerold ifjú? A jó utra térvén, jámbor, kegyes, istenfélő, takarékos férfi, jó gazda és hű egyházi és világi polgár lett, annyira, hogy később az egyházi felügyelők és a városi hivatalnokok közé is beválasztották Midőn pedig elkövetkezett *1531. okt. 11-ike*, a 2-ik kappeli ütközet, melyben Zwingli hős reformátorunk — alabárdal kezében — mint hiveit az elsők között buzdító és lelkesítő táborigyűlés vezetője és szenvedett hősi halált azon krisztusi elvekért, melyeket életében hirdetett: ott volt a nevelőatyja mellett az ő mostoha fia is, mint bátor küzdő férfiú, hogy szintén hőshalálával tegyen tanubizonyságot affelől, hogy azok az atyai oktatások, melyek őt az igazságért, vallásért és hazáért küzdeni és meghalni tanították — nála jó talajra találtak! Ekkor, az utolsó dárdadóféstől találva mondotta vértanui halálakor a hős reformátor: «*A testet megölhetitek, de a lelket nem!*» . . . Hallotta-e Gerold ott a csaták tüzében ezen utolsó emlékezetes szavait nevelő atyjának? Igen: mert szellemük újból találkozott és ketten ismét egyesültek — «a boldog lelkek hajlékában»! . . .

Benke István.

Hazai krónika.

Az *országgyűlés* most a *vallás- és kös-oktatásügyi miniszterium költségvetését* tárgyalja. E miniszterium vezetője, *Dr. Wlassics Gyula* maga nyitotta meg a tárgyalást egy nagy beszéddel. E beszédet az teszi érdekessé, *a mi nincs benne*. Csak iskolaügyekről beszélt, az egyházi ügyekről pedig mélységesen hallgatott. Kerülte, mint a macska a forró kását. E hallgatás nagy veszélyt jelent. Azt jelenti, hogy a kormány fél a felekezetek dolgában érvényesíteni, sőt csak még hirdetni is hangzatos programját: «a jog, törvény és igazság»-ot. Az ország tele van azon erőszakosságokról szóló panaszokkal, a melyeket az állam által egykor mesés gazdagsággal felruházott római egyház elkövet a többi egyházakkal, sőt magával az állammal szemben is. Erőszakos térítgetések, a lelkek pénzzel való vásárlása, idegen szerzetesek és apácák beköltöztetése, melyek hazánk törvényeire ügyet sem vetnek, kath.

egyletek gomba módra való tenyésztése, melyek egyenesen államellenes törekvéseknek szolgálnak, a néppárt garázdálkodása, pápista püspökök törvénszegései különösen iskolai, áttérítési stb. ügyekben: ezekhez Magyarország kultuszminiszterének nem volt egy szava sem. Évek előtt törvényt hoztak a nem katolikus lelkészek fizetésének állami kiegészítésére. Egy czéljában helyes, de alapgondolatában teljesen elhibázott törvényt, mely népünk terheit nemcsak fenntartja, sőt bizonyos esetekben még súlyosbitja s e törvény három év múlva, még ma sincs becsületesen végrehajtva. Ellenben a klerikális, néppárti Majláth kath. püspököt készséggel tette meg «erdélyi püspök»-nek. Nem azt várhatja az ország Magyarország kultuszminiszterétől hogy a reformátusok ellállamosított népiskoláival kérkedjen és dicsékedjék, hanem azt, hogy az állam nevében örködjék a felekezetek közti béke, az ország törvényei megtartása és tisztelete felett.

A mily mértékben hunyázkodih meg a magyar állam képviselője a katolikus uralommal szemben: azon mértékben lesznek követelőbbeké a püspökök. Megdőbentő példa e tekintetben *Samassa egri érsek* tegnapelőtt megjelent «*pásztorlevele*». A volt «nemzetipárti» érsek ur levette régi álarczát s *néppártiságát* hirdeti, sőt erre ösztönzi híveit is. Panaszkodik a katolikusok és egyházuk elnyomása felől, hogy az állam a nem katolikus egyházaknak kedvez és azoknak bőséges (!) támogatást juttat, a szerzetes rendeket meg üldözi, a katolikus tanügy ápolására szolgáló intézeteket megrendszabályozza. Ezek ellen ajánlja a néppárt támogatását. Így a kegyes érsek ur. És miben áll «szerzeteseik üldözése, intézeteik megrendszabályozása»? Abban, hogy felszóllattunk az ellen, hogy zárdáikba csalogatják a más felekezetek növendékeit és saját vallásuk oktatását meg nem engedik. Abban, hogy nem akartuk tűrni, hogy kijátsszák az állami oktatási törvényeket. S most mit tesz, ez az így «leigázott» egyház. Más vallásu növendékeit kiutasítja zárdái iskoláiból, semhogy «eretnek papok» oktatására kiengedje növendékeit. Majláth püspök hatása érzik egész Magyarországon. Az a türelmetlen, bigott, fanatikus jézsuitaság, a mely hatulkapásai ellen szót emelnek, azonnal «elnyomatásról, leigázásról» panaszkodik. Ime ez a római felfogás: ha ő nem igazhat le másokat, ő van leigázva! Minő gyalázatos képmutatás! A pápa «szolgák-szolgának» nevezi magát, midőn uralmat követel a királyok felett is: hát, hogy lehetne rosszabb az érsek ur az ő Uránál!?

Ugy tetszik, hogy a püspöki palotákba is felhatott a *szociálisták* menydörgése: «munkát és kenyeret!» E jelszóval járta be több 10 ezer ember a napokban Budapest utcáit, verte be a gazdagok ablakait. A fényes püspöki paloták urai érzik, hogy ing a föld lábaik alatt, érzik hogy a több 100 ezer hold föld jövedelméből, melyben duskálnak s melynek jövedelméből, ha pár 100 koronát jótékonyagra adnak, egekig dicsértetik magukat fizetett ujságjaikkal, — a nép is követeli a magáét. A nép kezdi átlátni a «*Szent-Antal ke-*

nyerek» humbugságát, a mely — mint hirdetik — felekezetkülönbség nélkül osztatik minden szegénynek, de a melyből a ki evett «önkényt» áttérítettik a római egyházba, mint a hogy Kolozsvárt tettek egy pár nyomorult családdal. Nem nem érsek ur! Hiába sirják vissza önök a pápista igazságszolgáltatás börtöneit, inkvizícióját és dominikánus szerzeteseit! Ime, látják! — ha a kormány gyenge, ha egy miniszter hajlong és görnyedez az urak előtt: a nép dereka erősebb. Hazug istenség köpenyegébe hiába burkolódnak önök: az ember szeme felnyilt; nem a papi ruhát nézi már isteninek, hanem a jogot, az igazságot, a szeretetet — a Jézus Krisztust. — A szociálisták ugyan egyek önökkel — ők is kényelmet, munkátlanyságot, élvezeteket követelnek s csak azon háborognak, hogy mindezekből önöknek csömörlésig sok van, nekik pedig semmi sincs: de mindkettejük felett győzni fog az igazság, a szeretet — a Krisztus, midőn mindkettejük romja felett felépítendi a maga országát, a melyben Önök uralkodni szeretnének, de a melyben Jézus Krisztus még magának is csak a szolgálatot tartotta fenn. Ebből az országból önök kizárták magukat, mert Önök csak *uralkodni akarnak* az égben és a földön. Csak siessenek: — legmagasabb polczról szoktak lebukni a zsarnokok! A felfuvalkodtat megalázza az Isten, a kik pedig magukat megalázzák: azok felmagasztaltatnak! Mi várjuk a mi Istenünket!

Világkrónika.

VII. Eduárd az új angol király ugylát-szik nem váltja be a hozzá fűzött reményt a *bur háboru* beszüntetésével. A parlamentet megnyitó beszédében «*hiábavalónak*» mondta a burok végső küzdelmét és «*saját érdekükben*» ajánlotta nekik a meghódolást. Egész Európa csalódással fogadta e beszédet, de különösen Németországban emelkedett erre az angolok iránti ellenszenv, melynek a nép — daczára II. Vilmos császár angol barátkozásának — erős kifejezést is ad ujságokban és népgyűlésekben. A burok pedig folytatják «guerilla-harczaikat» Apró csapataikkal nem bír a nagy angol haderő.

Chinában sem javul a helyzet. Az európaiak olyan békeföltételeket szabtak, melyet a «mennyei állam» alig teljesíthet. E közben apránként foglalják a területét az európai államok. Az osztrák-magyar monárkhia is elfoglalt egy 600.000 négyszögméter területet *Tiencin* mellett. Osztrák-magyar kereskedelmi kolóniát fognak ott berendezni. Persze, ennek is Ausztria fogja hasznát venni; mi pedig fizetünk és vérzünk védelmében.

Szerbia királya Sándor, ki atyját Milán lemondott királyt, mig élt kitiltotta Szerbiából: halála után mindenképpen haza akarta vitetni, hogy ott fényes temetést rendezzen neki s ez által kedveltesse magát népével. De az atya végrendeletében másként intézkedett. Magyar terü-

leten a *krusedoli* zárdába akart temetkezni. Királyunk ezt így is végeztette. Most ezért Sándor szerb király haragszik és — fenyegetődik. Nagyobb baj azonban az, hogy most őt fenyegeti saját népe, s aligha el nem kergetik Szerbiában és Bulgáriában könnyen megy az eféle «királyüzés»

Ausstriában a különböző nemzetiségek gárdádkodnak. A birodalmi gyűlésen tárgyalni sem tudnak. Minden képviselő a saját anyanyelvén beszél, a miből bábeli zürzavar keletkezett. A rakonczátlankodásban persze, elől járnak a *csehek*. A napokban is amugy igazában öszszeverekedtek egymással az országházban. Jó szomszédság nekünk! S mi még sem akarunk tanulni a példájukon. A mi országgyűlésünk most is félretette a Háromszék megye feliratát, mely azt kívánta, hogy mondassék ki, miszerint Magyarországon a hivatalos államnyelv *kizárólag* — a magyar. — Nó, ha majd a mi házunk is kigyul — futhatunk oltani, de késő lesz!

Franciaországban az «egyesületi törvény» dacára a katolikus szerzetek és egyetek izgatásainak elfogadtatott. Ennek következtében onnan nagy szerzetes kivándorlás lesz. Bizonyosan nekünk is jut belőlük, mert nálunk ezt nagy áldásnak tekintik az országra. Pedig, hogy mit jelent egy országra nézve, ha előzőnlük a «barátok», mutatja

Spanyolország példája. Jobban pusztit, mint a «*khazár*», mert ez csak anyagi romlást okoz, de a barát-beözönlés lelki és erkölcsi pusztulást von maga után. Ezt tapasztalták Spanyol országban, a mely pedig tiszta katolikus állam s ezért ott most valóságos forradalom van a klostromok és lakói ellen. Csak Madridban husz kolostort ostromolt meg a nép, leöntötte petroleummal s felgyújtotta kiáltván: «*Halál a jezsuitákra! Pusztuljanak a barátok, a nép megrontói!*» A katonaság a legtöbb városban a nép pártján van. És ez egy tiszta katolikus nép szava! A mi kormányunk pedig behunyt szemmel nézi, hogy mint szaporodnak nálunk a békének és előhaladásnak e megrontói! Mikor nyilnak fel a vezetők szemei?!!

Egyházi élet.

Egyházi értekeslet munkája. Udvarhelyi egyházmegyénkben az *etédi fiókkör* tartott január folyamán «Egyházi estét» Etéden. A megnyitót *Csia Kálmán* lelkész tartotta a vallásos és egyházi élet mélyítésének szükséges voltáról. *Morvai István* körorvos az 1850-es évek református küzdelmeit az osztrák uralommal szemben ismertette. *Rozsondai* kántor-tanító szavalt, *Bakó Dániel* igazgató a magyarországi vallás felekezetei vagyoni viszonyait hasonlította össze, kimutatva, hogy a reformátusok, mily kevés támogatásban részesülnek az állam részéről s mily óriási állami tevékenységeket teljesítenek. Perselypénzből népies olvasmányokat osztottak szét a nép között. Közben

a dalkar egyházi énekeket énekelt több szóllamban. A derék kezdetet nem tudjuk eléggé magasztalva említeni. Bárha minél több helyről kapnánk hasonló örvendetes tudósítást.

Szász-Brétén, mint értesülünk végbe ment az egyházközség azon egyháztársadalmi szervezése, melyet és a hogy Molnár Albert tanár tervezete ajánl. Gondoljuk: ez az első. Egyben megindult a nemes munka is. Külön estéi vannak a felnőtteknek és külön az ifjaknak. Bővebb értesülés alapján majd részletesen is írunk róluk. Addig is gratulálunk a derék papnak — *Menyhárt Eleknek*, ki kevés lármával, de annál odaadóbban teljesíti nemes munkáját. Mikor kapunk ilyen hirt városi gyülekezeteinkből, vegyes felekezeti falvainkból? Ott, ott a veszély, onnan szeretnénk hirt hozni tevékeny egyháztársadalmi szervekedésről!

Selyei egyházunk derék lelkésze az irodalmi munkásság terén is jó nevű *Sámuel Aladár* a napokban számolt be egyháztársadalmi tevékenységéről. El kell ismernünk, hogy sokoldalú és szép sikerekre tekinthet vissza már is. Felolvasó esték, dalkar, jó református olvasmányok terjesztése stb. stb. szépen folynak. Hatását gyülekezetén már is érzi. Hisszük, hogy a gyülekezeti szervezés is meg lesz nemsokára. A ki hü munkás egyik téren, hü az a másikon is — és Sámuel Aladár ezek közül való.

Szerkesztői üzenetek.

Előfizetőinket tisztelettel kérjük, hogy a kezükhöz nem jutott lapszámokat azon postahivatalnál méltóztassanak reklamálni, melynek azt kézbesítenie kellett volna. Így a posta is elővigyázóbb lesz a kezelésben; mi pedig kettős figyelemmel fogjuk ellenőrizni az expedíciót. A reklamált számokat most együtt küldjük.

T. J. M. Vásárhely. — Csak küldjed. Levél megy.

V. F. Sz.-Lóna. — Várom.

P. A. Brassó. — Köszönöm. Igen jó. Jövő számban.

M. E. Sz. Bréte. — Kiigazítottam. A folyó munkáról tudósítást kérek.

Kiadó nyugtája. (Folytatás.); Fejédről: Kolozsváry Antal, Nagy Ferencz, Kovács Ádám, Valló András, Nagy Mihály, Kovács Mihály, Szabó Sándor, Deésy János, Bulgazdi József, 1—1, M.-Záhról: Csiki József (2 pld.) 4, Nyárad-Szeredáról: Ravasz János, Csinádi János, Kacsó Károly, Kovács Elek, Dengel János, Szabó Lajos, Ev. Ref. Egyház, Benedek Lajos, Dósa Lajos 4—4, Kis-Borosnyóról: Nagy Gergely 4, Katona Barabás 1, Brassóból: dr. Kovács Áron, Koós Ferencz, Orbán Ferencz, János Lajos, Fekete Benő 2—2, Gál Mózes, Hälzendorfer Mari, Bagotai Ferencz, Antal Ezsaiás, Teleki Gábor, Binder Károly, Benedek Pál, Vass Károly, Biró Sándor, Huszár István, Rigeti Edéné, Gábos Dénes, Kiss Károly, Csuz Ferencz, Kádár Lajos, Porzsolt Pálné, Kövér Bálintné, Nagy-Boldizsár, Vadas Sándor, Buzás István, Balogh Antalné 1—1, Tanesről: Dénes Gyula, Nagy Károly, Berde János, Gorbai György, Szabó György, Nagy György, Váradi Szász János, Sütő János, Csög András, Erse András 1—1, Kiss Ferencz (Vármező), Szabó Ferencz, Gödri György (Bodola) 1—1, Szabó József (Körtetája) 2, Gyarmathy Zsigmond (B.-Hunyad) 4, Kusztos Gyula (Ördögkut) 4 pld. 4, Lénárt József (Magyaró) 2 pld. 4, Tókos Sándor (Vajasd) 3 pld. 3, Koll. Olvasó-egylet (M.-Vásárhely) 4 koronát. (Folytatjuk.)